

Učinki in Tveganja

Odvisnostni potencial

Razlikujemo telesno in psihično odvisnost. Praviloma je mogoče telesno odvisnost odpraviti hitreje kot psihično. Za odvajanje od psihične odvisnosti je potrebno precej več časa.

Opiati

(opij, heroin, metadon, morfin): zelo velika nevarnost nagle telesne in psihične odvisnosti.

Kokain

(tudi crack in free base): zelo velika nevarnost nagle psihične odvisnosti; ni telesne odvisnosti.

Kanabis

(hašiš, marihuana, hašiševo olje): nevarnost psihične odvisnosti je povsem očitna in je v precejšnji meri odvisna od količine učinkovine. Telesno odvisnost je mogoče opaziti le zelo redko.

Halucinogene droge

(npr. LSD, tudi Ecstasy, ki je halucinogeni amfetamin): možna je določena psihična odvisnost; telesna odvisnost ni znana.

Amfetamini

(poživila, Speed): obstaja povsem izražena nevarnost psihične odvisnosti.

Barbiturati

(uspavalna sredstva): pri kronični uporabi povsem jasna nevarnost psihične in telesne odvisnosti.

Alkohol

pri kronični uporabi povsem jasna nevarnost psihične in telesne odvisnosti.

Nikotin

velika nevarnost psihične odvisnosti; telesna odvisnost od nikotina le pri delu kadilcev.

Pomirjevala

predvsem nevarnost psihične odvisnosti. Telesna odvisnost le do določene mere.

Učinek pri uživanju drog

Učinkovanje droge je odvisno od njene vrste in koncentracije. Poglavitna nevarnost je predvsem okoliščinam neprimerno delovanje, ki lahko ogroža druge osebe (alkoholiziranost) ali uživalca samega (halucinogene droge).

Opiati

nenaden nastop evforičnega stanja. Pri odvisnikih pogosto pride le še do odprave abstinenčnih simptomov. Pri večjem doziranju se pojavi nagla zaspanost in omamljenost.

Kokain

pri zmernem doziranju sledi uživanju prijetno vzburjeno stanje. Pri večjih dozah je možna razdraženost, zmedenost in tudi čutne prevare.

odpravlja stanje napetosti. Pri večjih dozah ali pri ustreznih dispoziciji lahko pride do izkrivljenega zaznavanja, napačnih dejanj, tudi do anksioznega stanja razdraženosti. Možna prehodna stanja zasledovalne manije.

posledice so spremembe pri zaznavanju, doživljanju prostora in časa. Pojavljajo se lahko tudi stanja panike in popolnoma napačne ocene situacij, denimo zasledovalna manija ali samopovečevanje.

posledice so povečana aktivnost in motiviranost, prehodna povečana učinkovitost in zmanjšana utrujenost. Lahko se pojavijo stanja nemira, razdraženosti, stanja izkrivljenega doživljanja in čutne prevare.

utrujenost, ki pripelje do spanja; pri odvisnosti ali pri povratnem učinkovanju prevelika budnost in prevelika sproščenost (brez zavor); omamljenost s povečanim ogrožanjem sebe in drugih oseb; zmanjšana koncentracija, omejeno zaznavanje in omejena sposobnost reagiranja.

v omamljenosti zmanjšana kritičnost in sposobnost presoje, samopovečevanje, motnje v zaznavanju, zmanjšano vidno polje. Pogosto je stanje brez zavor, pojav nasilnosti ali depresije.

lahko stimulirajoči učinek, šele pri večjih dozah učinkuje v nasprotni smeri z zmanjševanjem pozornosti in koncentracije.

pri terapevtskem doziranju odprava napetosti in slabega razpoloženja; zaspanost; pri večjih dozah motnje v koncentraciji in sposobnosti reagiranja.

Fizične posledice pri dolgotrajnem uživanju drog

Kadar presojamo telesne nevarnosti, moramo upoštevati, do katere stopnje je uživanje droge povezano s splošno zanemarjenostjo telesa, ki se pogosto pojavi z zmanjševanjem telesnih obrambnih moči.

splošno zmanjšanje telesne odpornosti, še posebej pri infekcijskih boleznih. Ne gre za sistematično uničevanje določenih organov in njihovih sistemov. Predvsem pri intravenoznem uživanju opiatov pride zaradi nesterilnega ravnanja in zaradi nekontroliranih primesi pogosto do zamašitve krvnih poti, do šoka zaradi obrambne reakcije telesa, tudi do težkega vnetja jeter (hepatitis) in do inficiranja z virusom HIV.

zmanjšanje telesne odpornosti in sposobnosti delovanja. Poškodbe nosne sluznice in nosnega pretina (zaradi njuhanja).

znane kadilske poškodbe, predvsem motnje v delovanju pljuč, kronični bronhitis in pljučni rak. O drugih škodljivih posledicah ni znano nič gotovega.

specifične telesne poškodbe niso znane.

motnje pri spanju in zmanjšana telesna odpornost.

Kanabis

Halucinogene droge

Amfetamini

Barbiturati

Alkohol

Nikotin

Pomirjevala

Opiati

Kokain

Kanabis

Halucinogene droge

Amfetamini

Barbiturati

ne redko motnje v ravnotežju in govoru. Možne so tudi motnje v delovanju jeter in poškodbe kostnega mozga s spremembami krvi.

Alkohol

učinkuje kot strup na telesna tkiva, in sicer na celotni živčni sistem (pojav ohromelosti in omejena sposobnost delovanja možganov), kakor tudi na jetra (trdine v jetrih), želodec (želodčni čir) in srce (poškodbe srčne mišice).

Nikotin

kronično draženje sluznice v žrelu in pljučih, zaradi tega povečana občutljivost za infekcije (bronhitis) in pljučni rak. Poškodbe sten v krvnih žilah in motnje v prekrvavljenosti lahko pripeljejo do uničenja tkiv in celih organov (kadilska noga, srčni infarkt).

Pomirjevala

možne motnje v vegetativni regulaciji (vrtočlavica, zapeka idr.).

Psihične posledice pri dolgotrajnem uživanju drog

Pri dolgoročnih psihičnih posledicah je pri skoraj vseh drogah v ospredju t.i. z odvisnostjo pogojena sprememba osebnosti, ki se izraža v spremembi psihičnih funkcij, kakršne so sposobnost koncentracije in pozornosti, vzdržljivost, intelektualne in druge sposobnosti. Deloma so posledica učinkovanja strupa, deloma pa tudi s psihičnih in socialnih posledičnih pojavov odvisnosti.

Opiati

sorazmerno hitra sprememba osebnosti kot posledica odvisnosti. Izražena prikrajšanost zaradi telesnih in psihičnih pojavov ob abstinenci, ki nastopijo, kakor hitro izostane običajno učinkovanje morfina.

Kokain

zaradi odvisnosti nastale spremembe osebnosti so pogoste in se pojavijo sorazmerno hitro. Lahko pride tudi do kroničnih zastupitvenih psihoz.

Kanabis

z odvisnostjo so možne spremembe osebnosti, in sicer toliko prej, kolikor pogostejše je uživanje in kolikor bolj koncentrirana oblika kanabisa se uživa.

Halucinogene droge

nastanek z odvisnostjo povezane spremembe osebnosti je pri zdajšnjem načinu uporabe le redek.

Amfetamini

izrazite z odvisnostjo povezane spremembe osebnosti niso redke. Možna so dolgotrajna stanja zasledovalne manije, ki jih z abstinenco lahko odpravimo.

Barbiturati

visok odvisnostni potencial razmeroma pogosto in hitro pripelje do sprememb osebnosti: indiferentnost, nezainteresiranost, pomanjkljiva storilnost. V abstinencem stanju so pogosta stanja zmedenosti.

Alkohol

v ospredju je zaradi odvisnost spremenjena osebnost, pri čemer lahko zmanjšanje intelektualnih sposobnosti privede do stanj dejanske omračitve uma. Verjetnost takšnih posledic je pri različnih ljudeh različna, vendar pa je načeloma toliko večja, kolikor pogostejše in kolikor obilnejše količine alkohola uživamo. Posledica kroničnega alkoholizma so lahko: delirium tremens (t.i. pijanska norost), trajne čutne prevare, manična ljubosumnost idr. V abstinenci jih je deloma mogoče odpraviti.

pri kronični zlorabi se zmanjša storilnost in poveča utrujenost.

posledica odvisnosti so lahko tudi spremembe osebnosti.

Nikotin

Pomirjevala

Socialne posledice pri dolgotrajnem uživanju drog

Socialne posledice so le pogojno posledica farmakoloških lastnosti drog. Predvsem ne smemo podcenjevati vloge, ki jo ima družbena in kulturna vpetost kakor tudi reakcija družbe. Enako pomembni pri tem so tudi dolžina učinkovanja droge, stopnja odvisnosti, toksični učinek na centralni živčni sistem (npr. z zmanjševanjem sposobnosti zaznavanja in zmanjševanjem storilnosti) in osebni faktorji uživalca.

razmeroma pogosti - tudi v najtežji obliki - so socialni pojavi zanemarjenosti. Kriminal, povezan z nabavo, in spremljevalni kriminal, ki naj bi zagotavljal oskrbovanje, je v prvi vrsti posledica visokih cen in ilegalnosti droge.

Opiati

socialne posledice so predvsem posledica zmanjšane sposobnosti koncentracije in storilnosti pa tudi zmanjšane čuta odgovornosti in občutka dolžnosti. Občasni so tudi pojavi socialne zanemarjenosti in pridobitne nesposobnosti.

Kokain

nezaželene socialne posledice so navadno izjema. V kolikšni meri so neposredna posledica uživanja kanabisa in v kolikšni meri posledica reakcije družbe na to uživanje, je še sporno.

Kanabis

nezaželene socialne posledice so zelo redke.

Halucinogene droge

pri izrazitem odvisnostnem vedenju obstaja velika nevarnost socialne zanemarjenosti zaradi zmanjšane storilnostne sposobnosti, razdražljivosti in/ali indiferentnosti.

Amfetamini

pri spremenjenem vedenju zaradi odvisnosti pride do ustreznih socialnih posledic z izgubo pridobitne sposobnosti in morda do delikventnosti.

Barbiturati

pri odvisnostnem vedenju pride pogosto do težkih socialnih posledic s poklicnim neuspehom in celo do potrebe po dolgotrajni hospitalizaciji. Poleg tega pelje kronični alkoholizem v pogostejše nezgode, povzroča nagnjenost k obolevnosti, motnje v medčloveških odnosih itd.

Alkohol

socialne posledice zaradi zmanjšane telesne zmogljivosti in morebitne invalidnosti.

Nikotin

možne so vse socialne posledice z odvisnostjo pogojenih sprememb v vedenju, vključno s socialno zanemarjenostjo.

Pomirjevala

Simptomi predoziranja

Nevarnost akutne telesne zastrupitve z drogami je v večini primerov odvisna od zaužite doze. Pri intravenoznem uživanju opiatov pride do smrtnega predoziranja pogosteje kot pri drugih oblikah uživanja drog. Najmanjše je tveganje pri kanabisu, halucinogenih drogah in tobaku. Pri večini teh drog je posledica predoziranja ohromitev dihanja.

Opiati

poglavitna nevarnost je hromitveni učinek na dihalni center, ki je glede na zaužito dozo lahko smrten. Poročajo tudi o poškodbah pljuč.

Kokain

pri akutni zastrupitvi je po predoziranju možna smrt zaradi ohromitve dihanja. Pri majhnih dozah se lahko pojavijo motnje krvnega tlaka in dihanja, včasih tudi napadi krčev.

Kanabis

odvisno od doze in koncentracije učinkovine sledijo manjše motnje v delovanju srca ali želodca in črevesja, draženje bronhialne sluznice. Ni dokazov za življenjsko ogroženost.

Halucinogene droge

zanesljive telesne posledice akutne zastrupitve z LSD-jem niso znane.

Amfetamini

spremembe telesnih funkcij (med drugim povišanje krvnega tlaka, hitrejša dihanje, povišanje telesne temperature), pri večjih dozah (zelo velike razlike pri posameznih osebah) tudi napadi krčev ali smrt.

Barbiturati

slabitev centralnega živčnega sistema, pri večjih dozah močan uspavalni učinek. Predoziranje povzročijo ohromitev dihanja in smrt, včasih dolgotrajne ohromelosti.

Alkohol

motnje v krvnem obtoku, delovanju srca, tudi motnje v ravnotežju in govornih sposobnostih. Pri večjih dozah smrt zaradi ohromitve dihanja.

Nikotin

učinkuje na vegetativni živčni sistem (srce/obtočila, želodec/črevesje). Zmanjšana preskrba s kisikom, predvsem v možganih in srcu. Pri predoziranju krči, ki jim lahko sledi ohromitev dihanja (z normalno inhalacijo to ni mogoče).

Pomirjevala

predvsem pri večjih dozah začne slabeti centralni živčni sistema; pri predoziranju nastopi smrt zaradi ohromitve dihanja.

Prevedla Zlata Gorenc.

Vir: NZZ-FOLIO, Die Zeitschrift der neuen zürcher Zeitung, št. 4, april 1992.